

J. Ayolt Brongers
maart 2015

De familie Van Balveren en de drie kolven

Er zijn in Nederland een paar families die een kolf of kolfstok in hun familiewapen voeren. Hiervan is in 1982 door Van Soest een overzicht gegeven. Het gaat hierbij om de families Kolf en Colff, Klick en Van Balveren. In het geval van *kolf* en varianten hebben we duidelijk te maken met zg. sprekende wapens: de wapenfiguur is een 'afbeelding' van de familienaam. Hetzelfde geldt voor Klick, een oud Nederlands woord voor een bepaald type kolfstok. Blijft over de familie Van Balveren.

Om begrip te krijgen omtrent de relatie Van Balveren – kolf is het noodzakelijk de soms zeer verschillende betekenissen van het woord 'kolf' na te gaan in het tussen 1864 en 1998 verschenen grote *Woordenboek der Nederlandse Taal (WNT)*. In eerste instantie worden er in het *WNT* 14 min of meer verschillende betekenissen onderscheiden. Deze reeks begint (no 1) met 'wapen bestaande uit een zware stok met verdikt uiteinde' en vervolgt (no 2) met 'slaghout bij het kolfspel'.

Onder no 13 komen we bij een betekenis van 'kolf' die voor het probleem Van Balveren relevant is: een kolf is een teken behorend bij een functie waaraan op enigerlei wijze de uitoefening van gezag verbonden is. Er is dan ook een samenstelling met kolf: 'kolfdraager'. Deze functionaris loopt in een ceremoniële optocht (cortège) voorop om de waardigheid van de volgenden aan te kondigen. De kolf is hier een waardigheidsteken, te vergelijken met een bisschopsstaf of pedellenstaf. De eenvoudigste vorm van een bisschopsstaf heeft dan ook maar een halve krul en lijkt het meest op een kolf (betekenis no 2). De pedellenstaf gaat terug naar de elementairste definitie van kolf: zware stok met verdikt uiteinde. Het verdikte uiteinde is vaak een door een kunstenaar gemaakt object van edelmetaal.

De kolfstokken in het familiewapen Van Balveren moeten gezien worden als waardigheidstekens. De familie had namelijk indertijd heerlijke rechten in hun woonplaats Wamel. Het gemeentewapen van deze gemeente bevat ook drie kolven.

In dit licht moeten ook bepaalde statige schilderijportretten van welgestelde (jonge) mannen worden gezien. De geportretteerde is daarbij staande afgebeeld met een kolfstok in de hand als teken van zijn (aanstaande) waardigheid. Een enkele maal staat op deze portretten de kolfstok met de slof (de zware metalen slagzijde) als een bisschopsstaf omhoog. Dit om de waardigheidsfunctie te accentueren.

Literatuur

Soest, A.C.A. van, De colfstok in de heraldiek, in: Colf. Kolf. Golf. Van middeleeuws volksspel tot moderne sport, Zutphen, (tent. cat., 1982) 66-67